

**FACTORS
INFLUENCING CIGARETTE SMOKING BEHAVIOR AMONG
THAI ADOLESCENTS IN METROPOLITAN BANGKOK**

NORALUK UA-KIT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY (NURSING)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2004

ISBN 974-04-5529-8

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
(FACTORS INFLUENCING CIGARETTE SMOKING BEHAVIOR AMONG THAI ADOLESCENTS IN METROPOLITAN BANGKOK)

นรลักษณ์ เอื้อกิจ 4436649 NRNS/D

ปร.ด. (การพยาบาล)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รุจา ภูไพบูลย์, D.N.S., รุ่งนภา ผาณิตรัตน์, Ph.D., ธวัชชัย วรพงศธร, Ph.D., CAROL J. LOVELAND-CHERRY, Ph.D.

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในวัยรุ่น ในประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและเริ่มต้นที่อายุน้อย ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อทางด้านร่างกายและจิตใจของวัยรุ่น การเริ่มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่อายุน้อย ๆ จะทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพต่างๆ ตามมาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษาภาคตัดขวางเชิงบรรยายครั้งนี้ คือการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการทำพฤติกรรมตามแผนของไอเซ็นและฟิชไบน์ (Ajzen & Fishbein) ได้แก่ ทักษะคิด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความตั้งใจและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ รวมทั้งศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงของตัวแปรดังกล่าวข้างต้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) สังกัดโรงเรียนของรัฐบาล จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,260 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบวัดทักษะคิด แบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง แบบวัดความตั้งใจ แบบวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ แบบวัดบรรทัดฐานทางสังคม และแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS และ LISREL 8.53 ผลการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยโมเดลรวม โมเดลเพศชาย และโมเดลเพศหญิง ซึ่งจะอธิบายความแตกต่าง ของทั้ง 3 โมเดลในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา

โมเดลที่ปรับแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้ง 3 โมเดล ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ทั้ง 3 โมเดล ($\beta = .97, p < .001$; $\beta = 1.04, p < .001$; $\beta = .99, p < .001$) และทักษะคิดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในโมเดลรวมและโมเดลเพศชาย ($\beta = .07, p < .001$; $\beta = .15, p < .01$) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ทั้ง 3 โมเดล ($\beta = -1.00, p < .001$; $\beta = -.98, p < .001$; $\beta = -1.00, p < .001$) ความตั้งใจมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในโมเดลรวมและโมเดลเพศชาย ($\beta = .07, p < .05$; $\beta = .15, p < .01$) แต่ผลการศึกษาไม่พบในโมเดลเพศหญิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ไม่สามารถเป็นตัวทำนายความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ในทั้ง 3 โมเดล

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีการทำพฤติกรรมตามแผนสามารถอธิบายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในวัยรุ่น ได้บางส่วน และผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น และเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่อไป

FACTORS INFLUENCING CIGARETTE SMOKING BEHAVIOR AMONG THAI ADOLESCENTS IN METROPOLITAN BANGKOK.

NORALUK UA-KIT 4436649 NRNS/D

Ph.D. (NURSING)

THESIS ADVISORS: RUTJA PHUPHAIBUL, D.N.S., RUNGNAPA PANITRAT, Ph.D., THAVATCHAI VORAPONGSATHORN, Ph.D., CAROL J. LOVELAND-CHERRY, Ph.D.

ABSTRACT

Adolescent cigarette smoking has remained high over time, and initial use occurs at earlier ages in Thailand. Smoking cigarette affects the physical and mental well being among adolescents. Earlier onset of smoking cigarettes is associated with higher rate of health problems.

The purpose of this cross-sectional descriptive study was to examine factors influencing cigarette smoking behavior among Thai adolescents in Metropolitan Bangkok using Ajzen and Fishbein's Theory of Planned Behavior (TPB). Relationships among attitudes, subjective norms, perceived behavioral control, intention, and cigarette smoking behavior were examined of all adolescents and separately for male and female adolescents using structural equation modeling (SEM). The subjects were 1,260 students in grades 10 to 12 in Bangkok Metropolitan public high schools. Multi-stage random sampling was used to identify the subjects. A set of questionnaires, composed of attitudes toward cigarette smoking behavior, subjective norms, perceived behavioral control, intention, cigarette smoking behavior, social desirability question, demographics and background information was used. Data were analyzed using SPSS and LISREL 8.53 programs. The results for the overall model were discussed and compared for differences in each the TPB variable for models for male and female adolescents.

The modified models adequately fitted with the data for the overall model and for the models for males, and females. The results indicated the direct relationships between attitude toward cigarette smoking behavior and smoking intention ($\beta = .97, p < .001$; $\beta = 1.04, p < .001$; $\beta = .99, p < .001$, respectively) and cigarette smoking behavior ($\beta = .07, p < .001$; $\beta = .15, p < .01$, respectively) and the indirect relationships between perceived behavioral control and smoking behavior for the three models ($\beta = -1.00, p < .001$; $\beta = -.98, p < .001$; $\beta = -1.00, p < .001$, respectively). For the overall model and the model for males, the direct relationships between smoking intention and cigarette smoking behavior were supported ($\beta = .07, p < .05$; $\beta = .15, p < .01$, respectively), but it was not found for model for females. Perceived behavioral control and subjective norms were not found to be significant predictors of smoking intention for these three models.

The findings indicated that the Theory of Planned Behavior partially provides an empirical explanation of cigarette smoking behavior among Thai adolescents. The findings allow researchers to better understand smoking behavior and add to the knowledge base for developing appropriate cigarette smoking prevention and intervention activities.

KEY WORDS: ADOLESCENTS / CIGARETTE SMOKING BEHAVIOR /
THEORY OF PLANNED BEHAVIOR

246 pp. ISBN 974-04-5529-8